

8.

Brandur Magnússon í Roðgúl.

Sjá Austantóru, 1. hefti bls. 7 - 27
Ritgerð Jóns Pálssonar um Brand í sinni
upphaflegu mynd. Mag. Guðni Jónsson endur-
skráði ritgerð þessa og er hún þannig
prentuð í Austantórum I. Handrit Guðna
er að finna meðal handritanna að því hefti.

15 blöð qto. dags. Reykjavík, 12. mars 1942,
og viðauki 1 blað qto.

Samtals: 16 blöð qto.

1 36

Brandur Magnússon í Rodgüll.

þau eru stærsta einhennileg, þá, jafnvel fátæklegr ymis ís-
leingju bójarafnin. Eitt þeirra er Rodgüll. Það er nafn
á þó einum í Stokkseyrarhöfði, en enginn hefir þó getað
getið nema semislega gæin fyrir því, hvers vegna þér þessi
hefir klotið þetta heiti. Hafa ymsir getið þess til, að það
sé afbakið ^{hafi} af ath að vera Raudkútt, eða jafnvel Rod-
güll, þ. e. a. s. að það sé komið af því, að hlystun eða gull
sé þar á góðum, sem þó erinn stendur við, og má það til samns
vegna forast, því að gatan beygist þar allmíg til suðurs.

Í jarðatali þeirra Árna Magnússonar og Páls Védalins, frá
1707, er búið þetta nefnt Vatnsdalur og þess getið, að það
hafi áður Rodgüll heitið. En nafnið Vatnsdalur er jafn ó-
stíljánnlegt og duldarfullt sem hitt, því að þar er ekkert
vatn nálægt, nema smádal ein í tímum, norður af þónum.

Búið þetta, Rodgüll, er eins og flest önnur búi þar í hvern-
inu, smábúi, 3-4 hundraða-kot, með tíni, sem framfleyth
geti í eða 2 kílm, en grasgetið vel, eins og öll önnur tíngar
með slóðin; það var nokk óbrigdul fjörubelt og svo slójur
á Þreiduneyri, sem Flóa ávæltan erminn að gera að stórfelldu
alvarleendi, og auk þess hinn mikli sjávar-afli, sem gjörð
mónum lífvænlegt að lifa þar í hvernfinu og komast svo vel
af, jafnvel í harðdris- og fískileysis-árum, að þess num
hvegi getið, að föllt hafi fallið þar vegna harðrættis ^{öð} og
orðið hungur dauða, enda hefir það orð með sömum á Stokk-

2 17

eyringum legid, bði fyr og sðar, að þeir hafi verið og senn
í dag einna frumstir allra landsmanna að dagnadi til allra
vinnu, athafnanna hinni mestu og sjógarpar miklu, þegar til-
lit er til þess lekið, að hvegi annarsfadar við ströndur lands-
ins er við jafn samman reys að draga, með sjóóðunna, sem
einmitt þar, þar sem um er að ræða hina brimisöllu sjávar-
ströndu fyrir opnu hafi og hið leyphilega „fall“ í sjónum óð. strömu,
jafnvel þó óðlogur sjór megi teljast og mætti nefna mörg nöfn
míðifandi og líðinna manna, sem sýnt hafa dæmifala sníld,
áróði og heljar hug á sjóferðum sínum, en hér skal aðeins
einn þeirra nefndur með fánu ordum, en það er:

Brandur Magnússon í Rodgúl.

Hann var ottadur ír Höfnun snður og mun hafa verið fæddur
1725 óða fyrir minnum 200 árum, en fæddur í Þjóðhóli (sjá bls. 6.)

Hann var formadur í Stokkseyri um langt stæid og til þess
lekið, hvert langroði hann hafði og stundum eigi skemma
en fram í hina svonefndu Þessa brún*, en þar var það, sem
hann komst í færi við Barda óða bein há Karlum, sem hafi
það sér til yndisbóta, að létta í hel látsins og láta hann
draga sig undir þyngstakrótri langar líðir og þannig þjfa
fór manna.

Í fyrstu, þegar Brandur varð fyrir þvi að Bardi leit í
skipsdal hans, varð ^{hann} Brandur að láta sér það vel líka, en
hann hugaði Barda þegjandi þáffina og bjó sig soo ið,
að hann gæti mætt honum í nosta skífti, ef fundum þeirra
bæri samman og það líð elti í löngu að þeir hittu.

* Þessa brún er vestur af Vestmannaeyjum, soo d'ýpð, að þegar þangað er komið, vatnar yfir
allt láglendi upp í undjar fjalla hlíðar. En þá einkum niðað við Lúðerfjall og Heklu.

íám
Brandur var sníður gáður og sníðaði hann sér því svöðju
eina mikla og eigi minni en í fjórðu alin ~~á lengd~~ fyrir egg.
Þegar Brandur lagði upp ír sátri, verður hann þess var, að
Bardi gaurli er kominn og að hann liggur undir skut skíps-
svo djúpt niðri, að Brandur sér ^{adinn} grana fyrir honum í glóru
í hann. Brandur létur því menn sína róa snefukorn til
lands, en það stírnarkaði ekki hjá honum. Þótti honum
þá sýnt, að svo væri sem honum virkist áður, að Bardi væri
þar kominn og vildi ráða ferdum skípsins enge síður en Brandur.
Þá Brandur til svöðjunnar og rekur hana á hafi í skrokk-
inn í Baida og lofs í hana honum er hann hafði misst aflid
og kom norð yfir bordinu. Þekkt Brandur þar af Baida landinu og
hindi það af honum sem fé mætti þótti, en það voru 3 tinnur lífrar
og ^{þótti} Brandur aldrei betri forfarid ^{hafa} né lengs allri verid áður.
Ekkí er þess getid, ^{þá} Baida hafi verid í voði Brandar síðar.
Brandur var stormenni að vexti og afli, stórlýði og aforku og
einnig að söngvæmi. Þegar séra Jakkó Árnason prófastur í Paul-
verjabæ vildi innleiða söng við sálma hinna nýja sálmabókar
í kirkjunum sínum, en þá var Brandur for söngvæmi við Stokkseyrar-
kirkju, neitaði Brandur að byrja hinu nýja söng og lét prófastur
það eigi fyrir standa og byrjaði sönginn sjálfur. En Brandur só við
því: Hann byrjaði hinu venjulega söngi gallaranna, og söng svo
hátt, að eigi heyrist til prófaste né söngmanns hans og urðu þeir
að þagna, prófasturinn og þeir en hann fylgdu, fyrir hinu
miklu söngróddi Brandar einsamans. Eftir messum stólt
prófastur í fundi og uddi málid við Brand og aðra kirkjugesti,

en engu fékk hann mýskast fyrir ákafa Branda í það sinn.
 Hann hófðid for prófastur af stóð heimleidis og lá lið hans um
 götuna fyrir framan hringardinn í Rodgúl og brá hann sér því heim
 þangað til að hitta Brand, því eflaust hefir prófasti verið þranga
 riddi fyrir út af viðveigu þeirra í kirkjunni þessum dag.
 Segir eigi af því, hvað framför milli þeirra Branda og prófasts
 þar henna í Rodgúl, en eftir þetta syndi Brandur eigi annan
 mótþróa en þann, að hann fór eigi í kór eftir þetta, heldur sat
 hann þegjandi í stól sínum ~~á milli~~ hjá komu síni utan-
 lega í kirkjunni.

Hann messu söngsbreytinguna í Stokkseyrar kirkju og Kapp söng
 Branda, hvað Kolbeinn Jónsson í Rauðkoti, sá, er sj sagdi,
 frá í tíðarþinu 20. Október síðastliðinu, Skopvísar nökkur,
 11 að tölun, og verður þeirra eigi frekara getid hér.

Brandur í Rodgúl var þriðjunktur þess ~~ein af þessum þessum~~
 Helga, en eigi er mænt um hvernugt um, hvað komur hans hétu.

29 mætti
 21 mætti

Ein af dótum hans mun hafa verið Kristín, sem drukknaði
 í fiskiróðri og í Stokkseyrar sundi 5. maí 1828, 42 ár. að aldri.

Önnur dóttir Branda hét Helga og giftist hún Magnúsi
 Pótaskyni Eyjólfssonar hús stæka í Rithakranni, þess, er við bláa
 manninn glíndi, sem um getur í Huld I. bls 45-46 og um margir
 og merkir afkomendur Branda enn á lífi austur þar, því
 hann var afi Eudrímar í Þrauttholti og laugefi Magnúsar
 Kristjánssonar Munnóna. Brandur var einnig afi Póta þess,
 er bráðvaddur vandi í fyrsta fiskiróðri þeim, er sagar þessum
 Benedikt í Fragerði for ~~á milli~~ á sinni löngu og merku formann afi.

5 40

Brandur í Rodgúl andaðist 26. ágúst 1821, 96 ára að
aldris og var grafurinn þessum dögnum síðar að Skophsæyni eða
í Höfnudagnum 1821.

Þessar sögur hafa verið til minni Brandi í Rodgúl, en þó minnur em þó
flestar gleyndar. Sú er þó ein, að sitt sinn, sem oftast sat Brandur
að stúsmíði í smíðu sinni og var að smíða járnsteggjur. Kom
þá maður nokkur inn í smíðuna til hans og var þeim smíður -
urda svo mig, að Brandur reiddist ákaflega og hóf hann upp
glóandi járnsteggjuna og mældi í manninn, en hann stangst
út og kastadi þá Brandur steggjunni í eftir honum, og hefði
slegið hann mig eða drepid, ef á hefði komid.

Sagt var minni Brandi í Rodgúl, að hann hafi engar
aðrar sveiflur haft við þó, en hann reiddist við, og
máði til, en þó, að leysa minnur min þá bróðurinnar
og strýkja þá hálilega. / Hugsast geti, að svo nær dagnadar
varum þessi maður.

Þessulega komi sér það lígi illa mi á dögnum að
stíkur dagnadar maður væri uppi með síð vort og
vildi leggja þessum líða líka líd.

eigi gefid. á heinu veg eða með hunda hóldum Brandur flutti holluna heinu í
 Skipsun, en eina hand af hafi þessu til þess, enda um hana hafi verið einn um
 það; annars hafi hún eigi verið við það bændad sinna. Hótt sem svo hafi
 verið eða eigi, að hana væri einn um það, þá er sagt, þó minnum hafi þó þetta óþarfi
 fyrir höfuð, og hana hafi þó verið þar til. Hinn stað hennar í Skipsbíl. og eignast þetta af-
 kyndi hana og viljafestu. En samfara öfver kappinn voru fórnir, lagðir hennar og útsjón hennar
 á öllu fari, en hana fólkest við, sem meistar ræður á samt afli hana og yfir bændum í flötum gróinu.
 Annad dæmi um áreið: Brandur og vaskleik minn nafna það, að eitt sinn hvar smaliinn
 í Skipsun óvita hennar, með öndina í hálumum og sagði frá því, að kindur nokkrar væri
 á floti, stóru staddar frammi í Skipsflötu. Brandur var úti staddur, þó vandræðið mikið
 og hljóf af stöð undir í flötum, en kalladi til annara manna, en þar voru, og sagði:
 "Hörund flið strax með bátum!"

Enn á báti var þar hennar inn, og á hvalfi, þessu meinu til, fóru upp báti og settu
 fram á gó. Þegar þeir hvar fangad með bátum, var Brandur hvarinn úti stönd
 og var minn á raka flið þadann yfir á nosta stey, en undir var landi og nokkrum herra
 upp í sjónum en hitti; strauk hvarinn úti stönd og bjóði sjónum
 inn um hana í nosta lón fyrir innan. Þó Brandur flið sjónda yfir úti um, óð hana
 sjálfur, þinnist upp í mitti eða undir höndum og studdist að eins við raka flið úti um,
 en hana hafi þessu með sér um leið og hana hljóf af stöð. Þó veltist minn úti um
 um, en svo fast fylgdi hana þar eftir, að engi kindinn gæf henni til að fara. Hef.
 Hón Brandur flið öllu yfir á stönd og fóru meinu það upp í bátum, en Brandur sá,
 að af hana flið í bátum með hennar minnum og flið, minni bátuminn öðru.
 Þó hana flið á vada lóni yfir á nosta stey og þó lónið vori einn eigi fliðt orðið,
 þó sjónum í þar Brandi í henni. Þeir hana minn á stöndum þess, að bátuminn velti
 hana, eftir að appstípsun fliðsins var lokið. Raka flið úti um vada Brandi á góðu leið,
 en hana svo um yfir lónið og gaf studdist við hana.

Enn minn nafna það, að meinu þessu minn það í Skipsun, hótt velti vori úti
 áðar vappstólma einn þar í bátum eða eigi, en þar lá álfur einn á eggjum og í dyngjum sinni.
 Horgunum eftir hvar Brandur með 3 fliðum í hólmanum, sem sjóndu, það hana hafi
 gefid vadið úti í hólmanum þótt líft vori vatnið eða fliðar líft úti á líft og ann-

bleyfa mikil, en hann komst yfir með því að hafa áurþingun í fötunum sínum, enda
þlénum, svo að hann sýkist eigi undur í bleyttinu.

Þá er tolt að geta þess, að í stórn löng framtíð undan ferðum og fötu, en fleika-
lör nefnist, en stær too, eigi alls too, sem nefnd er „Höfnuaddur“ og „Herdasker“.
Lönd allt er djúpt og slogn manns vots um það, að enginn væri fötu að vada
úti í stær þessi. Þrandur í Rodgúl óð út í stærin, vann vadmátt og af
því er nafnið semilaga þrandur; sýnir það þá hvern djúpt þrandur hafir
vadið: úti á vadmátt, upp að herðum, en úti: hirt, í höfuð.

X Sagt var, að þrandur hafi í unga aldri fengið nýj við smíðar og vitalega
en nobbura tilspyrar, en lardóms, sem þessi var að þá í þeim tíma.

Smíðatöl þrandur voru við hans hafi, stær og stær, en litloz þó. Smíða-
hannar hann, tvískalldur, vó 3 pund; slaghannarinn var þó miklu
þyngr. Lóð átti þrandur með í góttinu, 6 í höfnum enda, ós með
mismunandi vidd, fyrir stóru nagla og snáa. Þann klippur átti hann
stórar, en cyddar voru þó nýj af nýði, en sá, sem þetta ritar (J. S.) sá
þó um 1840 svo og hin áður nefndu töl þrandur, en flest komst: eigi
þyngrilega Andrésenar frá Skotheyru en síður fluttist að Rodgúl þegar átti
að þrandur féll frá.

Þegar Stóllseyrar kirkja var rifin og uppbyggð áttu 1856 - en þó voru
líðin 86 ár frá því hún hafi síðast verið endurbyggð, 1770 - þótti um árin 1770
Kirkja Klubbmannar, hinnar stórr, eigi svo tryggur að freyfa motti því, að
hann leði Klubbmanns öllu lengur, því þessum og Klubbmannsins, þ. e. öll
hannleiddin voru orðin ryður nýj áttu svo marg ár. Var þrandur þá fátin
járnsmíði sin, en að þessum laust, einhvern stórr Klubbmann, en hann hafi
þyngrilega Sigurðson rýttuðum, þó í Hjalmskelti, útvegt handa kirkjunnar
árið 1754 og látið Steyfa fanga mark sitt: „B. S. S.“ á samst ártalinn í
hlid hennar. Þyngrilega Sigurðson hafi fjárhall kirkjunnar í handi, sem
mubodumáður eiganda hennar, senn einn og jónsonar þess að Dagsönnu
og konu hans, Þórdísar Jónsdóttur (Stóllseyrar línu hinnar yngri), en þann
áttu vottari hluta Stóllseyrar (Votturbáinn, hinn þung og engjar, 4 elka o. o. fr.)

frá þeim tíðum að Stóðleysuvar dís - hún eldi - bjó þar til laundags,
1728, en þá var sá hluti jarðarinnar, sem Kírlýun heyrði jafnan til:

Rannsóknarlesing, hoolfsteri, hafði stundur smíðað í Kírlýunni og
öf kyllinn 2 meklar að 1 pund; hundajárinn var þrúseth og kósti
efni til þessa og vinnu, 12 álnir (Koolgjárn), vinnulann 12 álnir og skráin
sjálf 20 álnir

Þegar Þrygjalfr sytunnur Sjvardsen tók við fjarhaldinu í Kírlýunni
og unnið með eignum hennar og innstætt hún 6. júní 1750 í Hálms-
holti, en þess getid: Visitationar Stóðleysuvar Kírlýun í þessu línd:

"... Ári 1750, 6. júní afhendi sv. Einar Jónsson prestur til Selvogskirkju
frá sér og konu sinni Górdís: Jónsdóttur, unnið og öf kyld Stóðleysuvar Kírlýun
til sytunnar hr. Þrygjalfr Sjvardsen í Hálms holti, sem hann gjörir
því sv. Einar og góða manna tilstætti, að talað sé Kírlýunna með eigu-
nu innstætti og ornamendum, á samt Kírlýunna og Kírlýunna, en að
skuld Kírlýunnar frá 1741 falli undan, að upphæð 30% 8 álnir". — Kírlý-
un er nú var endurséð 1856 hafði verið endurséð 24 árin áður (1832) og hafði
hún verið "með gömlu lagi": Þeggjalag og linnur, með tvíum gluggum í austur-
gafli og 6 ríðum í hvorum þeirri; í þalli varu gluggi yfir þessum stóli
og sínu gluggum hvoru megin dyra, allir voru gluggar þessir - yfir þessum
stóli og við dyra voru með 4 ríðum hver. Þeggir voru í gjóti og stóli, en
hinnar í þalli; var hún með "stóðleysu", en þá voru langstí, hún var 1 1/2 álnir í þess meistar
lindum og linnur og langstílinn í við lindum, stólinn varinn og stólinn (Kírlýunna) er eigi
öf kyldi í Kírlýunni, sem var svo lítil, að hann ríndi eigi nema handar. Stólinn, stólinn
var frá gólfgangi í þá áður nafnu langstí og voru 4 stóli soti í hvorum stóli. Stólinn
lindum í Kírlýunni og gluggabeygi, vand hún í standa opur í undan messugjóðin frá fram, svo
frami, að vöður leyfði. Hóu var gata hvaru viðleggi hafði verið í hún þess og áttum Kírlý-
un laundum, en í líta lind voru byggðar, algjörlega hitakansar, en í þeim var fólkið
að sitja alla messugjóðina í enda, undir allt að 3 kl. tína aðuflastningi prestsins, því
svo langan tíðum fluttu prestar þá að jafnaði eða einn og sátt var: "Hóu stóðu myrkurum
í milli", á vöðum að í skammalegum.

Þegar Stólkirkjan í Kópavogi var endurbýggd 1770 réist og áður vegir, var það Ámundi
„smíðari“, bóndi í Geldingaholti írisum en var yfirsmíðar hennar og um lífið keypti hann
1770-1775 en talið að hann hafi einnig byggt Paulseyjabójarkirkju og vísaþykki var. Því
frá, að hann hafi smíðað altarisföfluna þar, því að ári talið í henni var 1775. Í henni
er sýnd Mossfösting Krists og myndir af 4 postulum, þeir eru á hvorti veggjum hennar.
Hjundinnar hafa verið stornar í tré og málðar ginsum litum, sem síðan hafa málðs
nið af og eru því óglöggar nið og laugar. Þessi þessi var síðan endurbýggd 1842-43.
Þegar Ámundi „smíðari“ var dæpt var hann, sem hann var voru hét í Landi þá hann
hét Brandi í Rodgít, lýsti fyrir honum kóngur verðforann og stellingu þeirra og smíðaði
Brandur verðforinn svo, að hann létu út og reyndust alladins en leud verðforinn söm
kóngunda, en la var handverð hans eigi einnigis stósmíði á tré og járni, beldur og áfförum
í bláttólum bilda og byssum og einn smíðgjafari hluti.

Yfirur áður sagdir einn Brand, Haglís hans og líttfengi, en þessu manna í metul
lönku eftir lát hans, m. a. Steigs smíði hans, sem orðlagð var fyrir styrkleika sális og sá henni
legg lag en í Steigsu hans var: Hann var bráðari en almanni gefandi áður, veltala beldi
og því hennar í brinsundum.

Ein hvarjussinni var Brandur að byggja skip og mið að setja á það efsta mufarid, biladist
vinda sin (Hleuma), en hann sveigði bordin með og stóð Brand svo háðu höggi, að hann
hrósti í fadma (eitt mella) frá höfðinu og féll nið, en stóð þó brátt upp aftur og sagði: en
hann stannadi nokkur, en honum var mikið í hug; „Há - há - stál þú nið!“ Og gekk hann svo
í smíðina sína, smíðadi vindana in tré og kom bordinu fyrir, eins og hann vildi hafa það.

Það er talið, að Brandur hafi fyrstur manna fundið upp á því, að járna keipa á bátum
og skipum, badi undir áro hlunnunum, í áfellum og við baki skauta, svo að árið gæti
litið því léttara og lindgra í keipunum en áður og var það nefnt „gælda í keipa“. Var
því skip hans nefnt (í háði) „járnu nefur“, en annars hét það „Þoringur“, en hann var for-
mannur fyrir um rúmi 60 ára stíð; var það stærst nið og viddumíð, lengd kjalarinnar
var 7 1/2 alin og breidd skipinn, viddskipa, 4 1/2 alin; að framan og aftan var það viddskipi
mikið, svo, að það eftan; jafnvel stórtu brinsjó, þá, en eigi lyfðu þellu yfir það eða
fylltu það af sjó, eða ef stórn þessu beldi eigi stótt árið var settar í kjól og skipið
vori litið hlaupt með ári þessu að undan stóði.

unglingssiltur einn fór fram í það við Brand að hann mundi komna stípa-
smíði eða velti komna tilsoju í fót. Brandur tók fót fálga og kvaddi eigi geta komna
neinnu það, en hann kofti eigi sjálfur loft, en misdi þáttinum í að stöðva vandrögu
stípa þess en hann kofti smíðad og sagði: „E-ef þú vilt eða getu, þá-þá hafdu stípa
þú lík stí-shipum þeim, en þú veit að ég kofti smíðad og koftu þau einn í la-lagi!“
En þó munufram allt að viltóðin að oftan og framan ein göd og svo mikil að þau brjó-
brjóti sjörum en sjó-sjörum eigi þau eða glej-gejpsí það!“

unglingssiltur þessu var Jón Snorra sonur leugi þjó ad Ósýrarnesi, formadur og
stípa smíður godur. Jón þjó einnig að lögauktóðum og voru synir hans Gudmundur
og Jón, en voru bændur ad Ósýrarnesi og meistarum þeirir mostu. Aftom unda
bróðro þessara en vinda getid í Bergi-ott. Jón Snorra drukkandi, Flössi 1800. —

Þegar smíðja Brandi brann, fór hann út í Eyra-bólth til þess ad byggja hann upp á
nýj; sagði hann þá kaupmanni hvernig Horrid var og það um hinstíð. Þagði hann hendur
um fram á búðarborðid og þaðum stípa svör og stípa, enda var hannum fót, sem von var, mikil
í hug, en en hannum þótti svörin dragin í langinu, sagði hann und háma róm og stípa;
„Hafi þessar hendur mínar nokkud minn fyrir höndum þessu (þessu) krest of svær!“ —

Hafði Brandur smíðad margt og mikil fyrir Eyra-bólthverglum, m. a. það, ad hann setti
vindu fótastólpana í stöðin, en þeir voru í járni og stípa nýj. —

Var mi breinni vin í þelamáli borið Brandi, en hann neitadi ad bragi í fót fyrir
en hann fengi svar við mála leitan sinni og sagði: „Efters, efters annad en svar!“
Fékk hann þá kafarlausis kaford fyrir timberi þvi og öðrum vörum, en hann kofti lédid um,
og ad þvi fengun tók hann þelamálið sér í hönd og komdi í botn.

Það var í síðari árinu Brandi á um 1785 [tók] hann sér fyrir hendur ferd endur
ad Hval eyri við Hafnarfjörð, til þess ad stöðva stósmíði Þorsteins smíðs og þótti Brandi
þau margt eidd val gent og stípa merkilegt og lýsti hann því allu, en sagði ad lokum:
„Þori ef 10 til 12 á um yngri, stíldi smíðja Þorsteins á Hval eyri vanda þessi eit!“

Þorsteinn í Hval eyri kofti loft stó stípa smíði í smíðastad stípa rímar þar.
Þegar smíðja Þorsteins brann, fékk hann þá ad nokkru fót stípa ríma og ef þess
getid í ritum Þorsteins listafélagsins. —

medal smíða Brandi mis getu þess, ad hann smíðad: ymis konar muni til Gíó

HT
Höfn

sins; gjórdi hann sér m. a. málara/koorn eins einn stór, svo eafda ~~af~~fangs og smugs
ad hól. fullfórta manni þurfti til ad sinna hann, en Brandi var hún eigi ~~þó~~ ^{þó} einum.
Annar steinninn satti Brandur austur; Þangstodagryð, en hím atun (fram an) in
Stóllendun, en það er stærja-klassi allstór epti í bringandi. Koorn þessi var eider
mikið minnibud og geð vandröðun loysi. Hefi hún verið til, til skammis tína.
Þótiur smíðadi Brandur svo stóran, ad þá tóku 10 mekkur enjón.
Að eim smíðadi hann es dró 9 mekkur loysu, Heróld stór og vatustófur, en eigi
vorn nein barnamæðri.

Smíðamaður Brandi, þann er áður er nefndur, eignadist Þryggjæfna Andriessen og var
hannar þessi árið 1845 í eigu Helga Jónssonar, en bjó ad Borg, Lús-gautstodun, Þugun,
Lús-gautstodun og víðar. Hefi var sonur Þindurinn, dóttur Helga Eydurinnar í
Þrattholti og Elínar Einarsdóttur, prests ad Voppsönnun, en st. Einar var sonur þess
Þjarnarsonar í Lús-gautun.

T Huttu

HT

HOL

Margra ára fíotilunni (1773-1780) svo ef svo nýg ad Hóttseppingun, ad flestir for-
menn þar skip sín í Sel og til útróðra þar í vetrarvertíðun, en Brandur's Ró-
gul fór þangað ekki, né heldur fjögrunnafar epti, en ad eins gat í stjórnað þegar best var
vedur og bládag. Oftast fékk Brandur bjarglopa hluti, og árið 1777 kom það
mikið fíotun í mid með sálhlaupi miklu. Var þá róið 8 daga stíflalaust, þó og þri-
hlaðið á dög hverjum. Kom þá sem jafnan, þegar fandi ad oflath í Þakkunum, þ
bandur in fjör-guðliggjandi svissun, epti til þess ad fíotun í róið og ad rói, sem
stóttur róiðarmann, ~~ad róið fann~~, jafnvel stótt upp í hálfdrætti voru og fengu með því
góða björg í búi sítt. Þó þá Brandur menn til fíotun dgerðar og áttun til hjálpar, lét
hann þá rói á hinni stóra skipi sínu, epti því sem rínn lagði; meðal þeirra
manna, en þannig mætti hjálpar Brandi vörn þess stórar. Þó þeirra lét Brandur
rói á skipi sínu og voru þeir afþreiddir. Ein hverjum sinni kalladi Brandur
höstugt til annars prestsins og sagði: "Komdu þarna, þó prestur, þó epti, þ
og seildu fíotun upp á skipinu!" Vertið þessa fladi Brandur svo vel. Þann
fékk 500 (⁶⁰⁰ hundruð stótt) af sálfríði. Kom það sér þó vel, því um langt stéid
var hant nýg í búi manna þar systa sem annars tóðar og stóðast það og söfninga-
leysi. hafið indun, en einn þó fíotun kladdunum, sem þá var eigi ad fullu bókun.

HT
Höfn

Vi fór að aflast bátur í Stokkseyri og fólki Brandur þá oft samilega hluti; Formann
þeir, en flútt höfðu til Selvog, komu ni með skipi sínu til Stokkseyrar offur.

Þristan síðustu ári á sínu var Brandur sjónlaus kona hans (húsið átti) hét
Gísa, og var áttundin í Gæluvík í 60 ára þreppi. Var Brandur þá orðinn 60 ára en hann kvæntist
Gísa, en hún dæmdu 24 ára að aldri. Eftir þann sigurdag þau gæddu sig þá þess
nátta gæmsalt. Eftir að Brandur missti sjónina, vann Gísa fyrir sín og manni sínu
Adur en talað um, að Brandur hafi verið þess háttar, en það er víst að þau hafi verið. Gísa fór varid síðari kona hans.

Huor Brandur hefir verið kvæntur áður en hann kvæntist Gísa, en að vissu
lítilsögð mig, en eigi er vitað um nafn konu þeirrar, þá barma Brandur, annars
en barma þeirrar Gísa fólki konunnar, en þau voru þessi:

1. Þurgríður Brandsdóttir, kona Þals Sigurdssonar í Vöðmála, gift honum 3. nóv. 1803.
2. Jón Brandsson (aldri), en bjó í Eygri Raudárhöli. Hefur kona hans Elli síð. Enginn
afvenda máður þótti Jón þessi, og eigi varð þeim tjórnun barma andid.
3. Jón Brandsson (yngri), mun hafa verið nokkur ári í Stokkseyrar þreppi, en hóar,
en víst. Kona hans hét Eudry Jónsdóttir, áttundin í Vöðmála, og fluttu þau
nið Joraldum sínum frá Kólum í Öxna doli (þar, sem hárir hólar, hálftu dalinn ^{þetta});
Hádis hennar hét ^{þetta} Eudry Þessadóttir, en mun hafa dáið í Þidaborg, en það var þórnthús -
lyfti eitth í Stokkseyrar heidi, suður af Stokkseyri. - Ánnuð lyfti var þar og nokkur annar
og vestar, en þar er hafið - Jón Brandsson andaðist í þórnthús koti einu hjó Gælu -
hann, en nafnið var "Folaldid".

Jón, fadri Eudryar var nefndur Jón, lehnir - (en munuð um 1844 nefndur
"Stokkvallehnir", a. m. K. undal hinna sönnfuku, ledda lehnir) - , en do hjálfad
hann mörgum und lehniradgerðum sínum flótt hærle vor þar ein samilega
og sönnfuka. Undal þeirra var þess, þess, að hann hafið mann við þessum
Stokkum, þ. i. m. Brand í Þórgel und sjónleyni hans. Hjálfad þáð ^{þetta} um all-
laup stíð - 8-9 ár - , en en það kom eigi lengur að haldi, vildi Brandur láfa
Jón lehnir hanna sig framman í hálsumum, í stöð þess að hann hafði framman
hann í hvalkannu áður, en upp undir hálskötum þess, en Jón lehnir aftur
frá undal þess og þessu engi ábyrgd í þessu tala, ef gjört var yð minni yðdi.

Þá láknaði Jón Þessi lékni Einarlaug Loftsson í Gótu með því að stæra í burtu
 varuminn hans og vand hans fjölgan all mæður. Lúga stíllur ein. Láknadi þess
 af höndu/koilla í höfði og mjög mægi annað láknadi hann með bláttólum, mudda-
 num, tilbúnum og íst. grósum alls konar, enda var þá engar léknislyfjar að lákn-
 udi en í áðrum landsfjórðungi (t.d. hér syðra).

Eins og áður er að vilið ljóðin yngri Brandson: Rannsóti (efra) og Þiðaborg, en
 hann lagði einnig Kóskot, norðar af Eystra Frjændi og ljóðar um stæid.

Ekki þ. hans. Eudný Jónsdóttir ljóðar síðan með sonnum sínum, Eudmundi og
 Bjarna, en nefndur var ymsum kynþegnum nafnum, t.d. var hann ymist nefndur:

Bjarni mórhaus, Bjarni mór-haus, Bjarni mórni, ed. Bjarni mórson. Nafnið

"mórni" mun hafa verið komið af því, að Bjarni kalladi móður sína "mórni"

Þótt móður eða mómmu og sagði t.d. "Hæyrðu mórni mín." "Héina, mórni mín."

Bjarni mórni komst síðan í Alþýlans og Selþýlans, og í öðru hvornar nýja

þessara mun hann hafa láid í árinum 1875-1879, en Eudmundur bróðir hans lákna-
 di við krogu/kalsveidi í Stokkseyrarfjörð. Ári síðan fót Eudný, og fór Bjarni þó víð-
 ferðum síðan í nesið, misjafur lékinn, enda fátúmmandi og góðstædur.

4. Helga Brandsdóttir atti Hagurís Guðason Gyjðis sonar sterka í Þiðaborgu

Héðal barna þeirra var Guði í Kóskinu, hálfbróðir Eudmari, Þrattakalti. Guði
 ólst upp hjó. Eudni Guðlaugni: Þiðaborgstöðum og Sigríði Jónsdóttur frá Húsun,
 með þeim flutkist hann að Vífilsstöðum nokkru eftir lóft, en 2-3 árum síðar fór hann,
 en vitundar húsbanda sína eða annars alls hans auður í Flóó affur og kom sér
 þar í lóól. Þótti þetta lítilli Guða, svo ungur sem hann var, lýsa fátöyðni árd,
 en við ítarlega rannsókn í því máli var aðbúndur hans og meðferð svo mjög ábata-
 vant, að hann var engin söð gefin í því, þótt hann fór þáðan. Eftir þetta fór Guði
 sem vinnumannur til Þórðar Eirsonar í Efra seli, en nú var all. þrumur orðinn og lá
 fann árum eftir það. Kvæntist þá Guði ekli þórðar, húsmodur sinni og eignaði
 flesta, að hann var atvinnusamur mæður og stórhuga. Árið 1851 flutkist hann að Vestari
 Hólmunum við Frjáfall Jóis Þórðarsonar ríks, og þar hafði Guði allar sínar birtlap.

x) og mun það hafa verið Sigríður Hannesdóttir frá Haldarunni (?)
 Brandur hefir því verið afi Eudmari í Þrattakalti.

- Athugasandi undirritaði um það, sem hér er skráð um Brand í Rodgúl, svo og það, sem ég hefi áður um hann ritad, vil ég að lokum láta fylgja hér með í þessu leit.
1. Þessi hlutur er ritadur eftir minni og þess, er ég hefi áður um minna sögu um Brand, en það, sem hér er ritad, er leidd eftir skrifnum Ólafur bróður hennar, Jóns Pétersonar í Hóadalshöllum, en hann var fæddur 3. des. 1816, fimur árum eftir að Brandur dó, og sagði um hann frá í ferkenninu sögu þessara athugaslu og glöggstýggum sýttu.
 2. Um „haukanir“ Jóns Ólafssonar er það að segja, að meira var áður fæddur hanskadur við ymsum tímum og ávottisminnum, í sama hátt og heitar og átrú stöðugir, í hanskadur þá, er meira var hanskadur með var notadur sílfur þáður; var fæddur sál. bróður minnum, þessu og um að hanskadur þessu var notadur með jóðum árangri. „Hanski“ hlakkar mikinn um minna ságu á minni gættu þessu að lokningum þessum, haldur Ólafssonis verda afi und að hanskadur þessu nefndur. En hversu átti fólkið að gæta? Þessu verda þessu, sem var er, að grípa í hanskadur þessu er, af notadur var er um að fæddu þessu. Henskadur stýldi frá hanskadur hinskadur hinskadur af gættu“ og fæddu ságu sögu dómis.
 3. Það skal jafn, að það sem ég hefi hér ritad um Brand í Rodgúl, fólki eftir á minni ságu, þessu athugaslu und: Þessu hinskadur minni um afi und er stíll hinskadur, orðavald og málfræðingur, og svo minni gættu hinskadur þessu að dagsetningum, árið 1816. Þessu hinskadur þessu und.
 4. Sami leiga er hinskadur algera Áminnda-nafni í Grípverja hinskadur (Áminnda: í Sandlök og af hanskadur hanskadur frá Áminnda, snúð hanskadur hanskadur, og svo gefur verda um fleiri nafni, að þessu eigi röt ságu hinskadur minni og hanskadur að hanskadur, er hér hanskadur und sögu.
 5. Jón Snorrason í Óeyrarverri var afi Þórhalds, afi sá. Áminnda Sigmundssonar og afi Ólafar, ömmu Sigmundssonar biskups. Hann (J. Sn.) var og afi Sigmundssonar Einarssonar dóttur, ömmu Þjarna Einarssonar fótlims manns.

Ög var samtíða Bjarni gamla Þjórnssyni í Töku um margra ára skíð
 og á sama árinu hið sama hannes í árinum 1885-1888, en hann var fæddur 1808
 og físi í áin þegar Brandur dó; milli þessara Deega skóla, þar var Bjarni
 fæddist og ólit upp, og Rodgöl, þar var Brandur átti hennu er, dæmis skólinn,
 hann sá Brand físi oft og lífði íttíki hans þannig:

"Brandur var mikill madur verki, hár og hendi bráður svo, að ef hafi aldrei sáð
 nokkurn mann svo fróðvassinn. Hann var stjórður í andlífi, með brútt nafn og
 fall og augu, ennig var hálft og seipur hann á hvernig nafn og hennu. Ad
 vísu var hann bláinn og vörður, og ef var hennu samtíða og físi físi að ef sá hann
 í fyrstu, en augu hans lífðu þó einu skapstíðni miklunn og seipur hann á hvernig
 vilja. Hetta hennu, Gró, sem hennu skólastið jafnval á eldri árinu sínum, var
 mikill af hennu, sívinnandi og iðjunn og sá hún vel um hann í eldinni. Elsti
 man ef hvernig henni Gró lífði manni sínu og til barna Brand, og fyrstu þóna.
 Brandi man ef þessu lífi, enda hafði ef eigi mikil kynni af físi, hvernig þegar
 þessu stóð. Það voru h þóna, eldri og yngri, þingstjórn og helga; giftist hún síðar
 nafna Hagenni Þistassyni frá Kalastöðum og voru þessu fæddu þóta í hennu.
 Ög sá yfirlit hennu smíðaverk þessu Brandi löngu eftir frá fall hans og stótti má þessu
 gæðar ef og vel til brenni; hafði hann smíðad þessu flótt í álfur, físi hennu var stjórthago-
 smíðar. Einuig sá ef Gódi barnsmíð hennu í Skýrum og málarskóla Brandi; sá ef
 hann á vísu í minni. Þórnir en áður var, en hvartheggja þessu, hennu og hvarri
 hafa vernd svo mikil á hennu, að iðiljafull er, að nokkurn madur stýldi gæta þessu þessu".
 — Bjarni gamli í Töku var gráindar madur hennu mest og vandur nafn til orðs og óðis.
 Skólastið þessu gamla hennu minnst ef eigi á hafa þessu, gæðar madur og iðgladur.

Endalok

9. Brandur Magnússon í Roðgúl.

Um Brand Magnússon í Roðgúl eftir
Jón Gíslason (móðurbróðir Jóns Pálsonar)
frá Eystri Meðalholtum í Gaulverjabæjar-
hreppi og með hendi hans.

16 blöð oct.